

رابطه بین تحریف شناختی و نگرش ناکارآمد با صفات شخصیتی دانشجویان
Relationship between cognitive distortions and dysfunctional attitudes and personality traits in students

Akram Mohammadi

M.A. of General Psychology, Islamic Azad University,
Garmsar Branch, College Psychology, Garmsar, Iran
(Corresponding author) rezabeyg@gmail.com

Majid Asgharzadeh

Ph.D. in Educational Sciences, Army Officer University,
College Psychology, Tehran, Iran

اکرم محمدی (نویسنده مسئول)

کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار
،دانشکده روانشناسی، گرمسار، ایران rezabeyg@gmail.com

مجید اصغرزاده

دکترای روانشناسی تربیتی، عضو هیات علمی دانشگاه فارابی ارتش، دانشکده
روانشناسی، تهران، ایران. Masgharzadeh22@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study was to investigate the relationship between cognitive distortions and dysfunctional attitudes and personality traits in Azad University of Garmsar. **Method:** The population in this study psychology Azad University Garmsar all students who are studying at the university is 95 years. Participants, 234 patients (50 males -184 female) students of psychology Garmsar Azad University were selected by convenience sampling method is. Three questionnaires were used to collect data for this study cognitive distortions (Hammam C) Dysfunctional Attitude Scale (Weismann and colleagues used the NEO Personality Inventory. Data analysis was performed using SPSS software. For data analysis, Pearson correlation coefficient and multiple regression was used. **Results:** The finding show that at least one of the components of cognitive distortions variables in calculating the correlation coefficient is a component of personality traits for neuroticism N is determined to a significant linear relationship, At least one of the components of the variables dysfunctional attitude with elements of personality traits in calculating the coefficient of correlation was found neuroticism N is a significant linear relationship, between all components of cognitive distortions. **Conclusion:** with the respect to findings can be results that cognitive distortions and inefficacy attitude rolling base for appearance, severity, continuity, trait and dimension of personality.

Keywords: cognitive distortions, inefficacy attitudes, personality traits, students.

چکیده

هدف: این پژوهش به منظور بررسی رابطه بین تحریف شناختی و نگرش ناکارآمد با صفات شخصیتی این دانشجویان می‌باشد. **روش:** جامعه آماری این تحقیق دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه مذکور که در سال ۹۵ مشغول تحصیل می‌باشند را در نظر گرفته است. تعداد اعضای نمونه ۲۳۴ نفر از دانشجویانی که با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده‌اند می‌باشد، به منظور جمع‌آوری داده‌ها از سه پرسشنامه تحریف‌های شناختی (همام سی) مقیاس نگرش‌های ناکارآمد (ویسمن و همکاران) و پرسشنامه شخصیت نو استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک نرم افزار SPSS انجام گرفته، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری استفاده شد. **یافته‌ها:** نتایج به دست آمده بیانگر آن است که: حداقل یکی از مؤلفه‌های متغیرهای تحریف شناختی با مؤلفه‌های صفات شخصیت که در محاسبه ضریب همبستگی هم مشخص شد روان‌آزردگی N می‌باشد رابطه خطی معنی داری دارد، حداقل یکی از مؤلفه‌های متغیرهای نگرش ناکارآمد با مؤلفه‌های صفات شخصیت که در محاسبه ضریب همبستگی هم مشخص شد روان‌آزردگی N می‌باشد رابطه خطی معنی داری دارد، بین تمامی مؤلفه‌های تحریف شناختی با مؤلفه‌های نگرش ناکارآمد رابطه خطی معنی داری دارد. **نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج می‌توان نتیجه گرفت که تحریف‌های شناختی و نگرش‌های ناکارآمد نقشی اساسی در بروز، تداوم و تشدید ابعاد و صفات شخصیتی ایفا می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: تحریف شناختی، نگرش ناکارآمد، صفات شخصیتی، دانشجویان.

مقدمه

جوانان، سرمایه‌های اصلی هر کشوری هستند. ورود به دانشگاه مقطعی بسیار حساس در زندگی جوانان است؛ که غالباً با تغییرات زیادی در روابط اجتماعی و بین فردی آن‌ها همراه است (مظفرنیا، شکوری و حیدرنیا، ۱۳۹۳). امروز دانشجویان نقش مهمی در اداره آینده کشور به عهده دارند. اهمیت این نقش در این است که دانشجویان نه تنها بخش اصلی متخصصان زمینه‌های گوناگون هر کشوری را تشکیل می‌دهند، بلکه همچنین این گروه، مدیران اصلی در اداره آینده کشور و رهبر سایر اقشار جامعه در هدایت به سمت کمال و اهداف کشور می‌باشند. از سوی دیگر، بخشی از دانشجویان در آینده عهده‌دار آموزش و پرورش نسل‌های بعد از خود خواهند بود و از این طریق به طور غیرمستقیم در کمال نسل‌های بعدی جامعه نیز دخالت دارند (فولادی، جبردهی و محشتمی امیری، ۲۰۱۴). عواملی همچون دور بودن از محیط خانه، جدا شدن از خانواده، ورود به محیط جدید، مسائل و مشکلات درسی، نگرانی در مورد آینده کاری و غیره از جمله تنش‌های این گروه از جامعه است که می‌تواند زمینه‌ساز بروز سایر اختلالات روانی باشد (دهقان و ادیب‌حاج‌باقری، ۱۳۸۵).

انسان در طی سال‌های رشد خود بنا بر تجربه‌ها و گاه یادگیری‌های زیانبارش قواعدی وضع می‌کند که ممکن است انعطاف‌پذیر و مطلق‌گرا بوده و در بسیاری از موارد در حکم قالبی عمل کرده و داده‌ها را شکل می‌دهند. از آنجایی که غالباً واقعیت‌های زندگی به گونه‌ای منطقی در درون این قالب‌ها جای می‌گیرد و چیزی متفاوت از آن‌ها هستند، فرد صاحب آن‌ها دچار تعارض‌ها و تنش‌های ناشی از این عدم‌همخوانی قوانین شناختی‌اش با واقعیت‌های اطراف می‌گردد. تحریف‌های شناختی مثل آینه و یا دوربینی هستند که اشکال را به همان‌گونه که هستند بازنمایی نمی‌کنند، بلکه شکل‌های عجیب و غریبی از اشیاء را نشان می‌دهند. قدم اول در جهت تصحیح شناخت‌ها، آگاهی از افکار خود و تحریف‌های شناختی است (استرنبرگ^۱، ۲۰۰۶؛ ترجمه خرازی و حجازی، ۱۳۸۷). تحریفات شناختی^۲ افکاری هستند که باعث می‌شوند که فرد درک درستی از مسائل نداشته باشد. در واقع الگوهای تفکری هست که افکار و احساسات منفی را تقویت کرده و معمولاً بر درک مسائل توسط فرد دخالت می‌کنند و نمی‌گذارند فرد درک منطقی از مسائل داشته باشد؛ به این علت که روش فکر کردن فرد بر روش احساس کردن او تأثیر دارد (دابسون^۳، ۲۰۱۰). این تحریفات افکار می‌توانند باعث به وجود آمدن احساسات منفی بشوند. این افکار نگرش فرد را به آینده و دنیا منفی کرده و مداومت در آنها باعث اضطراب و افسردگی و بیماری‌های روانی می‌شود (پازل و ناپ^۴، ۲۰۱۱). در زمینه تفاوت تحریفات شناختی در دو جنس یافته‌های پژوهش کیلیش^۵ (۲۰۱۰) تحت عنوان بررسی نگرش ناکارآمد دانشجویان نشان داد نگرش‌های ناکارآمد نشان دادند میزان تحریفات شناختی در دو جنس و در طبقات اجتماعی مختلف متفاوت بوده است.

نگرش‌های ناکارآمد^۶ که بنیادهای آشفته‌کننده‌ی افراد را تشکیل می‌دهند و دو ویژگی اساسی دارند (آلیس^۷، ۱۹۹۶) اولاً آن‌ها در درون خود توقعات خشک، جزئی و قدرتمندی دارند که معمولاً در قالب کلماتی چون باید، حتماً، الزاماً و ضرورتاً بیان می‌شوند، ثانیاً موجب انتساب‌های بسیار نامعقول و تعمیم مفرط و فاجعه‌آمیز می‌شوند. آسیب‌پذیری شناختی در قالب دیدگاه آسیب‌پذیری-تئیدی

1. Sterenberg

2. cognitive distortions

3. Dobson

4. Pospel & Knopf

5. Kilic

6. dysfunctional attitudes

7. Ellis

بر مبنای دو نظریه‌ی ناامیدی و نظریه‌ی بک به صورت سبک شناختی منفی و نگرش ناکارآمد، مفهوم‌سازی شده است. تلفیق این دو دیدگاه در مفهوم الگوی شناختی ناسازگارانه که شامل سبک شناختی منفی و نگرش‌های ناکارآمد است، می‌تواند در طول فرایند رشد پدید آید (الوی^۸ و همکاران، ۲۰۰۰). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که شانس بروز اختلالات روانی طی یک سال، در صورت افزایش نمره‌های نگرش ناکارآمد به طور معناداری افزایش می‌یابد. به این ترتیب، چون نارسایی عملکرد تفکر از مهم‌ترین علل آشفتگی-هاست هر چه نگرش‌های ناکارآمد و باورهای غیرمنطقی افراد بیشتر شود، آشفتگی‌های هیجانی و شناختی نیز بیشتر خواهد شد (قربانی، کاظمی و قربانی، ۱۳۹۰). نگرش‌های منفی می‌تواند از عوامل ناکارآمد کننده سلامت روانی باشند. رابطه بین نگرش‌های ناکارآمد و خلق افسرده در جمعیت عادی توسط کامری^۹ (۲۰۰۲) بررسی گردید و نتیجه نشان داد که نگرش‌های ناکارآمد یکی از عوامل خلق افسرده این افراد است. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد سطوح بالای نگرش‌های ناکارآمد با دوره‌های طولانی‌تر حملات افسردگی و با زمان‌های کوتاه‌تر بین دوره‌های عود همبستگی دارد. آسیب‌پذیری شناختی ممکن است به عنوان یک تمایل شبه‌صفت نسبت به تفسیر اطلاعات به سبک منفی و تحریف شده در مقابل درک ذهنی از مشکلات تلقی گردد که امکان دارد از خلال تجارب منفی اولیه به وجود آمده باشد. گرچه این پدیده به عنوان عامل خطر برای افسردگی و شاید برخی از اختلالات دیگر باشد.

شخصیت، مجموعه‌ای از ویژگی‌های روانی است که بر اساس آن می‌توان افراد را طبقه‌بندی کرد. این ویژگی‌های شخصیتی به صورت پایدار بر رفتار حرفه‌ای و شغلی تأثیر می‌گذارند و براساس آن‌ها می‌توان رفتارهای خاص افراد را در موقعیت‌های گوناگون کار و شغل‌شان تعیین نمود. ابعاد شخصیت^{۱۰} باعث تفاوت کل افراد (انسان‌ها) از همدیگر می‌شود. اما این تفاوت‌ها فقط در بعضی ویژگی‌ها و خصوصیات است. به عبارت دیگر افراد در خیلی از ویژگی‌های شخصیتی به همدیگر شباهت دارند؛ بنابراین شخصیت را می‌توان از این جهت که چگونه مردم با هم متفاوت هستند؟ و از جهت اینکه در چه چیزهایی به هم شباهت دارند؟ بررسی کرد (جعفری، ۱۳۹۱).

شناخت درست و مطابق با واقعیت عامل مهمی برای یافتن حقیقت و آگاه شدن از زوایای مثبت یک زندگی است. ناآگاهی و آگاهی نادرست و ناصواب، انسان را در تحلیل آنچه پیرامونش اتفاق می‌افتد دچار لغزش و اشتباه می‌کند. این امر در سازگاری و ناسازگاری افراد در جامعه تأثیر فراوانی دارد و می‌تواند همه زندگی را تحت الشعاع قرار دهد. افراد برای داشتن یک زندگی مطلوب باید از تحریف اطلاعات جلوگیری کنند چرا که تحریف‌های شناختی، به بنیان‌های آشفته‌کننده‌ی رفتار تبدیل می‌شوند. این فلسفه، از یک طرف اندیشه‌ای الزام‌آور است که در نوع خود قدرتمند، خشک و جزمی است و از طرف دیگر، به استنباط‌های فاجعه‌آمیز منجر می‌شوند (آلیس، ۲۰۰۴). در واقع نقش تحریف‌های شناختی دیگر در بسیاری از اختلالات و مشکلات رفتاری نشان داده شده و معلوم شده است که باورهای غیرمنطقی می‌توانند، رنج‌های افراد را تشدید کنند (دبرا، بورنز، هایس، هربرت و ورنر^{۱۱}، ۲۰۱۰).

در زمینه ارتباط تحریف‌های شناختی و صفات و ابعاد شخصیتی پژوهش‌هایی صورت گرفته است. به عنوان مثال سیاکالی (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطه بین تحریف‌های شناختی و ویژگی‌های شخصیتی با صمیمیت اجتماعی نشان داد ویژگی شخصیتی دلبپذیر بودن (A) با تحریف شناختی کل رابطه مثبت معنادار داشت. در بین ویژگی‌های شخصیتی، فقط ویژگی شخصیتی دلبپذیر بودن است که می‌تواند تحریف شناختی کل و تحریف‌های شناختی تفکر همه یا هیچ و برجسب زدن و همچنین صمیمیت اجتماعی را

⁸. Alloy

⁹. Cammery

¹⁰. personality traits

¹¹. Debra, Burns, Hayes, Herbert & Warner

پیش‌بینی کند. همچنین عابدی (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان مقایسه تیپ‌های شخصیتی درون‌نگرا و برون‌نگرا و تحریف‌های شناختی نشان داد که اختلاف معناداری بین زوج‌های متعارض و زوج‌های عادی در متغیر تحریف شناختی وجود دارد. با توجه به مطالب ذکر شده و در نظر گرفتن اینکه تاکنون پژوهشی به بررسی ارتباط تحریف‌های شناختی و نگرش‌های ناکارآمد با صفات شخصیتی در دانشجویان نپرداخته است، پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این سؤال اساسی است که آیا بین تحریف‌های شناختی و نگرش‌های ناکارآمد با صفات شخصیتی دانشجویان ارتباط معناداری وجود دارد؟

روش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه آزاد گرمسار که در سال ۹۵ در این دانشگاه مشغول تحصیل بودند، تشکیل داد که حجم جامعه مذکور ۶۰۰ نفر (مقطع کارشناسی و ارشد) برآورد شد. تعیین حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان صورت گرفت و طی آن ۲۳۴ نفر از دانشجویان به صورت در دسترس انتخاب و پرسشنامه‌های پژوهش را تکمیل کردند. ملاک‌های ورود به این پژوهش دامنه سنی ۱۸ تا ۳۰ و عدم ابتلا به اختلالات روانی و بیماری‌های جسمی مزمن بود.

ابزار

پرسشنامه تحریف‌های شناختی: این مقیاس توسط همام‌سی^{۱۲} (۲۰۰۴) جهت ارزیابی تحریف‌های شناختی بر مبنای نظریه شناختی آرون تی بک ساخته شده است. مقیاس دارای ۱۹ آیت است که شامل سه خرده مقیاس طرد در روابط بین فردی، انتظارات غیر واقع بینانه در روابط و سوء ادراک در روابط بین فردی می‌شود. مطالعات روان‌سنجی کیفیت روان‌سنجی بالایی را برای این مقیاس گزارش نموده است. پایایی آن از طریق همسانی درونی توسط آلفای کرونباخ و همچنین از طریق آزمون مجدد پس از دو هفته برای کل مقیاس به ترتیب ۰/۶۷ و $r=0/74$ و برای خرده مقیاس‌های آن به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۷۶ و ۰/۷۴ بدست آمد. روایی آن از طریق همبستگی با مقیاس باورهای غیر منطقی، مقیاس افکار اتوماتیک و مقیاس گرایش به تعارض در روابط بین فردی به ترتیب ۰/۴۵، ۰/۵۳ و ۰/۵۳ بدست آمده که همگی در سطح ۰/۹۹ اطمینان معنی‌دار است (همام‌سی و بوبوکوزتارک^{۱۳}، ۲۰۰۴). ابراهیمی، شیخ‌زین‌الدینی و مرآتی (۱۳۹۰) روایی آن را از همبستگی ۰/۶۳ و پایایی آن را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۳ گزارش داده‌اند.

مقیاس نگرش‌های ناکارآمد (فرم بلند) (DAS-۴۰): مقیاس نگرش‌های ناکارآمد در سال ۱۹۷۸ توسط ویسمن^{۱۴} به منظور سنجش میزان نگرش ناکارآمد افراد و بر مبنای پرسشنامه اصلی بک ساخته شد. این مقیاس دارای دو فرم موازی الف و ب است که هر کدام دارای ۴۰ عبارت است. آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را مشخص سازد. نتایج تحلیل عامل ساختاری این آزمون به دو عامل انجامیده است. بنابراین مقیاس نگرش‌های ناکارآمد دارای دو زیر مقیاس کمال‌گرایی (۱۵ عبارت) و نیاز به تأیید اجتماعی (۱۱ عبارت) است. ۱۴ عبارت دیگر نگرش‌های ناکارآمد را به طور کلی مورد سنجش قرار می‌دهد. در بسیاری از پژوهش‌ها تنها از نمره کلی آزمون استفاده می‌شود، اما بر اساس هدف پژوهش می‌توان نمرات مربوط به زیر مقیاس‌های آن را نیز محاسبه نمود. کایبانی و همکاران به نقل از ابراهیمی (۱۳۸۶)، پایایی آن را در ایران ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند، همچنین ضریب آلفای کرونباخ این آزمون را ۰/۷۵ به دست

12. Hamamci

13. Büyüköztürk

14. Weismann

آورده‌اند. این مقیاس توسط یکه یزدان دوست (۱۳۷۷) ترجمه و مورد بازنگری قرار گرفته است و بدین ترتیب ضریب روایی این مقیاس ۰/۸۱ و ضریب پایایی آن در نمونه‌ای ۳۰۰ نفره ۰/۷۲ گزارش شد (به نقل از سلیمانی، محمدخانی و دولت‌شاهی، ۱۳۸۷).

پرسشنامه شخصیت نئو (فرم کوتاه): این مقیاس توسط مک کری و کوستا^{۱۵} در سال ۱۹۸۵ تحت عنوان پرسشنامه شخصیتی NEO معرفی شد. این مقیاس ۶۰ سؤال ۵ عامل اصلی روان رنجورخویی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه‌ها، توافق و وجدانی بودن را مورد بررسی و سنجش قرار می‌دهد. ثبات درونی بر اساس ضریب آلفا برای NEO-FFI به ترتیب برای شاخص‌های O، E، N، A، C، ۰/۷۳، ۰/۶۸، ۰/۷۷ و ۰/۸۶ بدست آمده است (مک‌کرا و کاستا، ۲۰۰۵). ضریب این همبستگی برای این حیطه‌ها در پرسشنامه NEO-PI-P محاسبه شد. ضریب همبستگی بین ۰/۷۵ برای شاخص وجدانی بودن تا ۰/۸۹ برای شاخص بی‌ثباتی هیجانی بدست آمده ضرایب همبستگی بین نمره‌های شاخص‌های NEO-FFI-NEO-PI-P در نمونه ABLSA به ترتیب ۰/۰۹۲، ۰/۰۹۰، ۰/۰۹۱، ۰/۰۷۷، ۰/۰۸۷، برای شاخص‌های O، E، N، A، C محاسبه شده است (به نقل از فرامرزی، ۱۳۹۴).

داده‌های حاصل از پژوهش پس از کدگذاری وارد نرم افزار SPSS-19 شدند و توسط شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار)، و به منظور بررسی فرضیه‌ها، توسط آزمون‌های آمار استنباطی (ضریب پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیره) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت‌شناختی پژوهش حاضر نشان داد که از بین ۲۳۴ نفر مورد بررسی ۳۵/۹ درصد (۸۴ نفر) پسر و ۶۴/۱ درصد (۱۵۰ نفر) دختر می‌باشند. همچنین نتایج نشان داد که ۷۶/۹ درصد (۱۸۰ نفر) مجرد و ۲۳/۱ درصد (۵۴ نفر) متأهل می‌باشند. یافته‌های توصیفی پژوهش حاضر در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمرات تحریف‌های شناختی، نگرش‌های ناکارآمد و ابعاد شخصیتی در دانشجویان

متغیر	M	SD
طرد در روابط بین فردی	۳/۰۷۷	۰/۶۲۳
تحریف شناختی	۳/۳۲۶	۰/۶۰۱
انتظارات غیرواقع‌بینانه در روابط	۲/۷۹۷	۰/۶۲۲
سوادراک در روابط بین فردی	۹/۲۰۰	۰/۹۴۴
کمال‌گرایی	۴/۴۶۳	۰/۵۰۵
نگرش ناکارآمد	۳/۹۶۵	۰/۵۹۴
نیاز به تأیید اجتماعی	۸/۴۰۱	۱/۰۰۶
کل	۳/۱۲۴	۰/۲۹۴
روان‌رنجورخویی	۲/۹۱۴	۰/۳۰۷
برون‌گرایی	۲/۷۶۲	۰/۳۰۴
ویژگی و ابعاد شخصیتی	۳/۴۴۳	۰/۳۱۷
گشودگی به تجربه	۳/۰۶۳	۰/۳۲۵
توافق و دلپذیری	۱۵/۲۷۰	۱/۱۲۵
وظیفه‌شناسی و وجدان		
کل		

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود میانگین (و انحراف معیار) نمره کل تحریف‌های شناختی ۹/۲۰۰ (۰/۹۴۴)، میانگین (انحراف معیار) نمره کل نگرش‌های ناکارآمد ۸/۴۰۱ (۱/۰۰۶) و میانگین (انحراف معیار) نمره کل ابعاد شخصیتی ۱۵/۲۷۰ (و ۱/۱۲۵) می‌باشد.

¹⁵. McCrae & Costa

همچنین جهت بررسی و استفاده از آزمون پارامتریک، فرض نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کالموگروف اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که تمامی متغیرها از توزیع نرمال و طبیعی برخوردار هستند و لذا انجام آزمون پارامتریک بلامانع است. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهشی در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲: ضریب همبستگی نمرات تحریف‌های شناختی، نگرش‌های ناکارآمد و ابعاد شخصیتی در دانشجویان

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱	طرد در روابط										
۲	غیرواقع‌بینانه	-۰/۱۰۸									
۳	سوادراک	۰/۲۰۹*	-۰/۹۹۰								
۴	کمال‌گرایی	-۰/۲۹۹**	-۰/۴۷۵**	۱							
۵	نیاز به تأیید	-۰/۴۷۶*	-۰/۱۳۱	-۰/۳۳۳*	۱						
۶	روان‌رنجورخویی	۰/۱۴۰	۰/۰۹۸	۰/۱۸۸	۰/۲۹۵	۰/۰۲۰	۱				
۷	برون‌گرایی	۰/۱۰۰	۰/۱۵۰	-۰/۱۷۴*	۰/۲۰۹	-۰/۰۴۸	-۰/۰۷۹	۱			
۸	گشودگی به تجربه	۰/۲۲۰*	۰/۳۲۱**	-۰/۲۰۱	۰/۱۵۴	-۰/۲۴۹*	-۰/۴۳۲**	۰/۱۵۲	۱		
۹	توافق و دلپذیری	-۰/۱۲۵*	-۰/۲۶۴*	۰/۱۴۰	-۰/۰۱۱*	۰/۰۰۳	-۰/۱۰۰	۰/۱۲۵	-۰/۱۲۵	۱	
۱۰	وظیفه‌شناسی	۰/۳۲۱**	۰/۲۳۱**	۰/۱۸۷	-۰/۱۵۹	۰/۰۰۸	-۰/۲۶۹*	۰/۲۴۱	-۰/۱۱۴	۰/۰۹۹	۱

** P<۰/۰۱ * P<۰/۰۵

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود طرد در روابط بین فردی با گشودگی به تجربه ($r=۰/۲۲۰$) رابطه مثبت معنی‌دار، و با توافق ($r=-۰/۱۲۵$) و وظیفه‌شناسی ($r=-۰/۳۲۱$) رابطه منفی معنی‌دار دارند ($P<۰/۰۵$). همچنین نتایج نشان داد که انتظارات غیرواقع‌بینانه در روابط بین فردی با گشودگی به تجربه ($r=۰/۳۲۱$) و وظیفه‌شناسی ($r=-۰/۲۳۱$) رابطه مثبت معنی‌دار، و با توافق ($r=-۰/۲۶۴$) رابطه منفی معنی‌دار دارند ($P<۰/۰۵$). نتایج نشان داد کمال‌گرایی با برون‌گرایی ($r=-۰/۲۰۹$) رابطه منفی معنی‌دار دارد ($P<۰/۰۵$). همچنین نتایج نشان داد که نیاز به تأیید اجتماعی با گشودگی به تجربه ($r=-۰/۲۴۹$) رابطه منفی معنی‌دار دارد ($P<۰/۰۵$). همچنین نتایج نشان داد کمال‌گرایی با طرد در روابط بین فردی ($r=۰/۲۹۹$)، انتظارات غیرواقع‌بینانه ($r=۰/۴۷۵$) و سوادراک ($r=۰/۲۹۹$) رابطه مثبت معنی‌دار دارد ($P<۰/۰۱$). همچنین نیاز به تأیید با طرد در روابط بین فردی ($r=۰/۴۷۶$)، انتظارات غیرواقع‌بینانه ($r=۰/۱۳۱$) و سوادراک ($r=۰/۳۳۳$) رابطه مثبت معنی‌دار دارد ($P<۰/۰۵$).

برای تعیین تأثیر هر یک از متغیرهای تحریف‌های شناختی و نگرش‌های ناکارآمد به عنوان متغیرهای پیش‌بین و نمره کل ابعاد شخصیتی به عنوان متغیر ملاک در معادله‌ی رگرسیون، تحلیل شدند که نتایج در زیر مورد بحث قرار می‌گیرد. برای استفاده از مدل رگرسیون لازم است پیش‌فرض‌های استفاده از آن، مورد آزمون قرار گیرد. بدین منظور برای بررسی نرمال بودن توزیع از آزمون کالموگروف اسمیرنوف^{۱۶}، برای بررسی استقلال خطاها از آزمون دوربین واتسون^{۱۷}، و برای بررسی هم‌خطی^{۱۸} از دو شاخص ضریب تحمل^{۱۹} و عامل تورم واریانس^{۲۰} استفاده شد. بر اساس نتایج به دست آمده از نتایج آزمون کالموگروف اسمیرنوف، توزیع متغیرها نرمال است و انجام تحلیل بلامانع است؛ که به دلیل زیاد بودن جداول از ذکر و آوردن آن خودداری به عمل آمد. همچنین با توجه به جدول ۳ مقدار استقلال خطاها در آزمون دوربین-واتسون برابر با ۱/۷۸۹ می‌باشد و چون شرط استقلال خطاها جهت استفاده از آزمون رگرسیون بین ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد، شرط استقلال خطاها برقرار است. همچنین نتایج آزمون‌های هم‌خطی در جدول ۴ آورده شده است

16. Kolmogorov Smirnov

17. Durbin-Watson

18. collinearity

19. tolerance

20. variance inflation factor

که با توجه به مقادیر به دست آمده، استنباط می‌شود که بین متغیرهای پیش‌بین هم‌خطی وجود ندارد و نتایج تحلیل رگرسیون قابل اتکا است.

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیون به روش گام به گام برای پیش‌بینی نمره کل ابعاد شخصیتی

مدل (گام‌ها)	R	R ²	ADR ²	SDE	Durbin-Watson
۱	۰/۴۱۳	۰/۱۷۰	۰/۱۶۵	۱۰/۹۳۸	
۲	۰/۴۹۳	۰/۲۴۳	۰/۲۳۳	۱۰/۴۸۴	
۳	۰/۵۱۲	۰/۲۶۲	۰/۲۴۸	۱۰/۳۸۱	۱/۷۸۹

گام اول: طرد در روابط گام دوم: گام اول + انتظارات غیرواقع‌بینانه گام سوم: گام دوم + کمال‌گرایی

جدول ۴: ضرایب رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی نمره کل ابعاد شخصیتی نئو بر اساس مؤلفه‌های تحریف‌های شناختی و نگرش‌های ناکارآمد

گام	پیش‌بینی کننده‌ها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		T	Sig	مفروضه‌های هم‌خطی	
		B	SE	Beta	Beta			Tolerance	VIF
۱	تعامل	۲۶/۸۸۰	۳/۱۰۹			۸/۶۴۶	۰/۰۰۰۱		
	طرد در روابط	۰/۶۸۸	۰/۱۲۲	-۰/۴۱۳		-۵/۶۶۰	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰
۲	تعامل	۳۹/۴۹۵	۴/۴۳۰			۸/۹۱۶	۰/۰۰۰۱		
	طرد در روابط	۰/۷۷۵	۰/۱۱۹	-۰/۴۶۵		-۸/۵۲۶	۰/۰۰۰۱	۰/۹۶۴	۱/۰۳۷
۳	انتظارات غیرواقعی	-۰/۵۹۱	۰/۱۵۳	-۰/۲۷۴		-۳/۸۴۹	۰/۰۰۰۱	۰/۹۶۴	۱/۰۳۷
	تعامل	۲۴/۸۲۳	۸/۴۸۷			۲/۹۲۵	۰/۰۰۰۴		
۳	طرد در روابط	۰/۷۲۴	۰/۱۲۰	-۰/۴۳۴		-۶/۱۰۶۷	۰/۰۰۰۱	۰/۹۲۳	۱/۰۸۴
	انتظارات غیرواقعی	-۰/۵۳۵	۰/۱۵۴	-۰/۲۴۸		-۳/۶۴۶	۰/۰۰۰۱	۰/۹۳۳	۱/۰۷۱
	کمال‌گرایی	۰/۶۳۷	۰/۳۱۵	-۰/۱۴۴		-۲/۰۱۹	۰/۰۰۴۵	۰/۹۳۸	۱/۰۶۶

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود طرد در روابط ($Beta = -۰/۴۳۴$)، انتظارات غیرواقع‌بینانه ($Beta = -۰/۲۴۸$) و کمال‌گرایی ($Beta = -۰/۱۴۴$) به ترتیب و بصورت معنادار در سه گام قادر به پیش‌بینی ابعاد شخصیتی دانشجویان هستند. شایان ذکر است که این مؤلفه‌ها به صورت منفی نمره کل ابعاد شخصیتی نئو در دانشجویان را پیش‌بینی می‌کنند ($P < ۰/۰۵$).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین تحریف‌شناختی و نگرش‌های ناکارآمد با صفات و ابعاد شخصیتی در دانشجویان بود. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد بین متغیرهای گشودگی و موافق بودن و باوجدان بودن و طرد در روابط بین‌فردی؛ بین متغیرهای گشودگی و باوجدان بودن و موافق بودن و انتظارات غیرواقع‌بینانه روابط معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج سیاکالی (۱۳۹۳) و عابدی (۱۳۹۲) تاحدودی همخوان است. در توجیه و تبیین این یافته می‌توان ادعا داشت که معمولاً افراد با ویژگی روان‌رنجوری دارای ثبات عاطفی پایین‌اند. این افراد نگران، عصبی، مأیوس و ناامید، دارای استرس، خجالتی، آسیب‌پذیر و شتابزده هستند. افراد روان‌رنجور معمولاً در حال و هوای منفی در محیط کار خود داشته و عموماً نگرش منفی نسبت به کار خود دارند با توجه به این ویژگی‌هایی که این افراد دارند می‌توان گفت انتظار اینکه (طرد در روابط بین فردی، انتظارات غیرواقع‌بینانه در روابط و سوء ادراک در روابط بین فردی) آن‌ها وجود داشته باشد دور از انتظار نباشد. ولی افراد با ویژگی برون‌گرایی دوست دارند پرنرزی ظاهر شوند، فعال باشند، با دیگران شوخی کنند و در کنار آن‌ها باشند، زندگی می‌کنند و بیشتر وقت خود را با دیگران می‌گذرانند. روابط بین فردی مناسب، امید، نشاط، رضایتمندی و عزت نفس دارند؛ بنابراین این متغیر با متغیرهای (طرد در روابط بین فردی، انتظارات غیرواقع‌بینانه در روابط و سوء ادراک در روابط بین فردی) نمی‌تواند رابطه داشته باشد در مورد سایر متغیرهای شخصیت (باز بودن به تجربه‌ها، توافق و وجدانی بودن) هم مانند برون‌گرایی می‌توان این انتظار را داشت.

همچنین نتایج نشان داد بین متغیرهای برون‌گرایی و کمال‌گرایی؛ و نیاز به تأیید اجتماعی و گشودگی رابطه معنی‌دار وجود دارد. در توجیه و تبیین یافته فوق می‌توان بیان داشت که معمولاً برای افراد کمال‌گرا ترس از شکست توان‌فرساست. برای غلبه بر ترس مواجه شدن با آن ضروری است آن‌ها هیچ وقت کاملاً احساس پیروزی نمی‌کنند. آن‌ها حتی اگر از دیگران بهتر کار کنند، باز هم احساس رضایت نمی‌کنند. این افراد هرچقدر هم که به موفقیت دست پیدا کنند، راضی نیستند و خود را سرزنش می‌کنند و هدف بالاتری را در نظر می‌گیرند. آن‌ها در این زنجیره بی‌انتهای گیر می‌کنند و همیشه با خودشان درگیرند. بنابر این داشتن رابطه این متغیر با متغیر روان‌آزردگی که ویژگی‌های آن ذکر شد دور از انتظار نیست. همچنین افراد روان‌آزرده چون نگران، عصبی، مأیوس و ناامید، دارای استرس و خجالتی هستند داشتن نیاز به تأیید اجتماعی در آن‌ها دور از انتظار نیست.

همچنین نتایج نشان داد بین متغیرهای طرد در روابط بین فردی و انتظارات غیرواقع بینانه و سوء ادراک در روابط بین فردی با کمال‌گرایی؛ و بین متغیرهای طرد در روابط بین فردی و انتظارات غیرواقع بینانه و سوء ادراک در روابط بین فردی با نیاز به تأیید اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد. در توجیه و تبیین این یافته می‌توان با توجه به ویژگی‌های افراد کمال‌گرا، بیان کرد که ترس از شکست توان‌فرساست. برای غلبه بر ترس مواجه شدن با آن ضروری است آن‌ها هیچ وقت کاملاً احساس پیروزی نمی‌کنند. آن‌ها حتی اگر از دیگران بهتر کار کنند، باز هم احساس رضایت نمی‌کنند. این افراد هرچقدر هم که به موفقیت دست پیدا کنند، راضی نیستند و خود را سرزنش می‌کنند و هدف بالاتری را در نظر می‌گیرند. آن‌ها در این زنجیره بی‌انتهای گیر می‌کنند و همیشه با خودشان درگیرند. ویژگی‌های افراد در متغیر طرد در روابط بین فردی که به روابط بین فردی‌شان حساسیت بسیار زیادی نشان می‌دهند. این ویژگی شخصیتی آن‌ها را در برابر برخی مشکلات آسیب‌پذیر می‌کند. داشتن رابطه بین این متغیرها منطقی به نظر می‌رسد همچنین انتظارات غیر واقع بینانه و سوء ادراک در روابط بین فردی که ارزیابی بیش از حد از توانمندی‌های فردی و نادیده گرفتن نقاط ضعف باعث می‌شود فرد اهدافی را برای خود در نظر بگیرد که از لحاظ روحی، جسمی، اجتماعی و موقعیت خانوادگی توانایی رسیدن به آن‌ها را نداشته باشد. با نیاز به تأیید اجتماعی نمی‌تواند درباره خود و برای خود تصمیم بگیرند و سرنوشته‌شان را به دست دیگران می‌سپارند می‌تواند رابطه داشته باشد که این فرضیه این ارتباط را نشان داد.

همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری نشان داد که تحریفات شناختی و نگرش‌های ناکارآمد ۲۶ درصد از واریانس ابعاد و ویژگی‌های را تبیین کرده و دارای توان پیش‌بین معناداری بودند. این نتیجه نشان می‌دهد که ۷۴ درصد از واریانس و عوامل باقیمانده، توسط متغیرهای دیگر مؤثر بر ابعاد شخصیتی (نظیر عوامل زیست‌شیمیایی، شناختی، اجتماعی و انگیزشی) تبیین می‌شود. با توجه به عدم وجود یافته‌های متناظر در پیشینه، از این یافته می‌توان استنباط کرد که نگرش‌های ناکارآمد و تحریفات شناختی، تأثیرشان بر ابعاد شخصیتی خیلی قابل ملاحظه نبوده است. لذا برای روشن شدن این نکته لازم است که تحقیقات بیشتری در این زمینه صورت گیرد.

هر پژوهش در کنار دستاوردهای علمی و کاربردی، دارای محدودیت‌هایی است که با رفع آن‌ها در پژوهش‌های بعدی می‌توان به نتایجی بهتر دست یافت که این پژوهش نیز از این قاعده مبرا نیست. با توجه به محدود بودن نمونه‌ی پژوهش به دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار و بررسی افراد در مقطعی از زمان، باید در تعمیم یافته‌ها احتیاط کرد. همچنین از آنجا که این بررسی فقط بر روی دانشجویان بوده، نمی‌توان نتایج را به کل افراد تعمیم داد. همچنین استفاده از روش خودگزارشی جهت گردآوری داده‌ها می‌تواند بر اعتبار یافته‌ها اثرگذار باشد. همچنین پیشنهاد می‌شود این پژوهش در مناطق و استان‌های دیگر و با اعمال کنترل بیشتری

روی ویژگی‌های جمعیت شناختی (سن، جنس، تحصیلات و غیره) نیز اجرا شود و نتایج آن مورد مقایسه قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از سایر روش‌های جمع‌آوری داده‌ها نظیر مشاهده و مصاحبه استفاده گردد.

قدردانی

از تمامی دانشجویان و مسئولینی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

ابراهیمی، امراله. (۱۳۸۶). مقایسه اثربخشی روان‌درمانی یکپارچه‌گرای دینی، درمان شناختی- رفتاری و دارویی بر میزان افسردگی و نگرش‌های ناکارآمد بیماران مبتلا به افسرده‌خویی، پایان‌نامه دکتری، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان، اصفهان

ابراهیمی، الف؛ شیخ‌زین‌الدینی، س؛ مرآتی، م. (۱۳۹۰). ارتباط آسیب‌شناسی روانی و تحریف‌های شناختی (نگرش‌های ناکارآمد و تحریف‌های شناختی بین فردی)، *مجله دانشکده پزشکی اصفهان* ۲۹(۱۶۷): ۹-۱

استرنبرگ، رابرت. (۲۰۰۶). *روانشناسی شناختی*. ترجمه کمال خرازی و الهه حجازی، ۱۳۸۷، تهران: پژوهشکده علوم شناختی تهران. جعفری، الف. (۱۳۹۱). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های مقابله‌ای با استرس شغلی در پرستاران. مدیریت پرستاری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

دهقان‌نیری، ن؛ ادیب‌حاج‌باقری، م. (۱۳۸۵). تأثیر تن‌آرامی بر استرس و کیفیت زندگی دانشجویان مقیم خوابگاه‌های دانشجویی. *مجله فیض* ۱۰(۲): ۵۷-۵۰

سلیمانی، م؛ محمدخانی، پ؛ دولت‌شاهی، ب. (۱۳۸۷). تأثیر روان‌درمانی بین فردی گروهی کوتاه مدت در کاهش علائم افسردگی دانشجویان و اثر این درمان بر سبک اسناد و نگرش‌های ناکارآمد، *فصلنامه پژوهش‌های روانشناختی* ۲۱: ۴۱-۶۵

سیاکالی، ن. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین تحریف‌های شناختی و ویژگی‌های شخصیتی با صمیمیت اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه زنجان. زنجان

عابدی، الف. (۱۳۹۲). مقایسه تیپ‌های شخصیتی درون‌نگر و بیرون‌نگر و تحریف‌های شناختی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت. مرودشت

فرامرزی، م. (۱۳۹۳). رابطه ویژگی‌های شخصیتی با خلاقیت شغلی و تعهد سازمانی در پرسنل انتقال خون استان البرز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن. تنکابن

قربانی، م؛ کاظمی، ح، قربانی، ط. (۱۳۹۰). مقایسه باورهای غیرمنطقی بیماران مبتلا به اختلال سوء‌مصرف شیشه و افراد عادی. *مجله دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۲(۳): ۳۷-۳۱

مظفرنیا، ف؛ شکوری، ف، ح، ع. (۱۳۹۳). رابطه بین سلامت معنوی و شادکامی دانشجویان. *آموزش بهداشت و ارتقای سلامت* ۲(۲): ۹۷-۱۰۷

Alloy, L. B., Abramson, L. Y., Hogan, M. E., Whitehouse, W. G., Rose, D. T., Robinson, M. S., et al. (2000). The temple-wisconsin cognitive vulnerability to depression project: lifetime history of axis I psychopathology in individuals at high and low cognitive risk for depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 109: 403-18.

Debra, A. H., Burns, J. A., Hayes, S. A., Herbert, J. D., Warner, M. D. (2010). Automatic Thoughts and Cognitive Restructuring in Cognitive Behavioral Group Therapy for Social Anxiety Disorder, *Cogn Ther Res*, 34: 1-12.

Dobson, K..S. (2010). *Handbook of Cognitive-behavioral Therapies*, New York, London: The Guilford Press, 3rd ed: 279.

- Ellis, A. (2004). How may therapy and Practice of psychotherapy has influenced and changed other psychotherapies. *Journal of Rational- Cognitive Behavior Therapy*, 22 (2): 79- 83.
- Ellis, A; Dryden, w. (1996). The practice of rational emotive behavior therapy. New York: Springer.
- Fooladi, N., Jirdehi, R., Mohtasham-Amiri, Z. (2014). Comparison of Depression, Anxiety, Stress and Quality of Life in Drug Abusers with Normal Subjects. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*;159:712-7.
- Hamamci, Z. & Büyüköztürk, Ş. (2004); The interpersonal cognitive distortions scale: development and psychometric characteristics. *Psychological Reports*. 95(1), 291-303.
- Kilic, D. (2010). Dysfunctional Attitudes Of University Students. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 2 (2): 403-418.
- McCrae, R. R., Costa, P. T. (2005). Personality Development: Stability and change. *Journal of Personality and Social Psychology*; 3: 173-175.
- Possel, P., Knopf, K. (2011). Bridging the Gaps: An Attempt to Integrate Three Major Cognitive Depression Models, *Cogn Ther Res*, 35: 342-358.

